

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <Paderborn, Bischof, II.>

Lemgoviae, 1714

Tropaea Carolim. Francorum Regis, In Campo Sintfeld.

urn:nbn:de:hbz:466:1-8040

Page 173

TROPÆA CAROLI M.
 FRANCORUM REGIS,
 IN CAMPO SINTFELD.
 MEMORIÆ SACRUM

NUNC. UBI FERTILIBUS. LATE. FLAVESCIT. ARISTIS
 TAM. CERERI. GRATUS. QUAM SPATIOSUS. AGER
 OLIM. CAMPUS. ERAT. QUO. PRÆLIA. SAXO. MINATUS
 FRANCORUM. SIGNIS. OBVIA. SIGNA. TULIT
 SED. VICTUS. CESSIT. TITULO. VICTORIA. DONAT
 MOENIA. VICINO. CONSPICIENDA. JUGO
 SI. MARATHON. PERSIS. NOMEN. FATALE. PEREMPTIS
 MILTIADÆ. JACTAT. CLARA. TROPÆA. DUCIS
 GLORIA. MAJOR. ERIT. CAROLI. QUI. PARCERE. VICTIS
 MALUIT. HOSTILI. QUAM. JUGULARE. MANU

FERDINANDUS. DEL. ET. APO-
STOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS
PADERBORNENSIS. COADJUTOR. MO-
NASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. CO-
MES. PYRMONTANUS. ET. LIBER. BA-
RO. DE. FURSTENBERG.

CAROLO. MAGNO. FRANCORUM. REGI. SAXONI-
 BUS. IN. CAMPO. SINTFELD. AN. DCCXCIV. SUBA-
 CTIS. ET. TERTIA. EORUM. PARTE. ALIO. TRA-
 DUCTA. DE. RELIGIONE. CHRISTIANA. ET. PU-
 BLICA. TRANQUILLITATE
 OPTIME. MERITO
 M, H, P.

Bb

NO-

NOTÆ.

1. TAM CERERI GRATUS, QUAM SPATIOCUS AGER.] Quamvis hic ager longè latèque patens frumentis hodie abundet, fertiliores tamen segetes illic olim provenisse credibile est, quando frequentibus pagis habitatus diligentius colebatur; qui plerique omnes unà cum oppido *Blankenroda* Sufatensi bello vastati, Theodorico Coloniensi Archiepiscopo & Administratori Paderbornensi, suum debent excidium. Tanti Ecclesiæ Paderbornensi, cujus Sufatum nihil intererat, primum stetit consilium, potentiolem è vicinia Principem cooptandi; qui hanc insuper gratiam Paderbornensibus retulit, ut à Martino V. Pont. Max. An. 1429, viii. Kal. Decemb. Pontif. ejus An. 13. clam impetratis UNIONIS literis, diœcesin Paderanam Coloniensi conjungere & subicere studuerit. Sed hæc illius molitio frustra fuit, siquidem Eugenius IV. Pont. Max. ab universis Paderbornensis diœcesis ordinibus de vero Ecclesiæ statu certior factus, hanc *Martini unionem* malâ fide quæsitam, diplomate suo An. 1431. vi. Kal. Julii, Pontif. An. I. rescidit, & Ecclesiam Paderbornensem Antistitis sui fraude circumventam in integrum restituit.

2. OLIM CAMPUS ERAT.] Quem vita Caroli Magni apud Pithæum *Sinitfelt*, Annal. Franc. incerti Auct. apud eundem *Sinifelde*, Annal. Fuldens. *Sinitfeldt*, Astron. apud Reuberum *Sintfelt*, Adelmus *Smetfeldum* pro *Sinetfeldun*, Regino *Finisfelt* pro *Sinitfelt*, Poëta Anonym. *Sinothfeld*, diplomata Ottonis III. Imp. & S. Henrici Regis, infra ad monument. Sendæ, *Soretfelt* & *Sorehtfeld*, quasi infœcundum & sterilem campum dicas, & ejusdem Henrici literæ in monument. Saltus Teutoburgienfis editæ, *Sinatfeld* nuncupant. Item literæ Theodori de Herse An. 1445. *de donatione bonorum in devastatis pagis, & marcis in SENTFELDE, in Haren, Knickenbagen, Wulfesen.* Et literæ Stephani, Gerlaci, & Theodori de Malsborch, *de decima vastati pagi Ostelrein in Sentfelde* An. 1481. *datæ*, SENTFELDE appellant. Unde, cum hodiernum nomen *Sentfelt* ab antiquo parum

parum discrepet, miror Reinerum Reineccium, eruditissimum cæteroquin scriptorem, & Paderbornensium locorum, utpote qui Steinhemii ad Ambram natus fuit, haud dubiè gnarum, in notis ad Poëtam Anonym. *Sendam*, Paderbornensis & Lippiensis ditionis vastum desertum, pro *Sintfeld*, interpretatum. Pari errore labitur Letznerus, qui pro *Sentfeld*, hîc nobis *Wintfeld* obtrudit; & Henricus Hovellius in speculo Westphaliæ veteris MS. qui *Sintfeld* in Delbrugia collocat. Vocabulo *Felt*, campum jam olim appellatum esse, liquet ex Paulo Diacono lib. 4. cap. 20. & Aimoino l. 2. c. 13. *Quo tempore Longobardi relictâ Rugorum patriâ venerunt in campos patentes, qui sermone barbarico Felth appellantur.* Quid verò illud *Sinit*, *Sini*, *Sinet*, *Sinot*, *Sinat*, denotet, equidem nescio. Bernardus Mollerus l. 5. de Rheno, à synodo, quæ nostratibus hodiedum *Sent* dicitur, unde *Sentgericht*, hoc est, iudicium synodicum, hoc nomen deducit; quasi Quinctilius Varus, qui *jurisdictionibus, agendoque pro tribunali ordine traherebat æstiva*, jus ibi dixerit, sive antiqui nostri Saxones conventus egerint: quibus si æquè notum, usitatumque Centenarum iudicium fuisset, atque Alemannis & Francis fuit (de quo lex Alemannorum, & Beatus Rhenanus l. 2. rer. German. *Regnum siquidem Francorum in Comitatus divisum erat, bi in centenas: harum autem Præses Centenarius & Centgrafius, Assessores Scabini dicebantur*) suspicari forsan liceret campum *Sentfeld* ex eo denominatum, quod hujusmodi iudicia illic exercerentur.

3. QUO PRÆLIA SAXO MINATUS.] Saxones etsi tot præliis, tot cladibus fracti, identidem tamen Francorum jugum excussere, quemadmodum *victores victique nunquam solidâ*, ut Tacitus ait hist. l. 2. c. 7. *fide coalescunt.* Quare teste Astron. apud Reuberum An. 794. *Rex bipartito exercitu Saxoniam petere statuit, eo videlicet modo, ut ipse cum dimidia parte copiarum ab Australi parte intraret; Carolus verò filius ejus cum alia medietate Rhenum apud Coloniam trajiceret, & in eandem regionem ab occidente veniret.* Quo facto, licet Saxones in campo, qui *Sintfeld* vocatur, quasi prælium cum Rege commissuri consedisent, ibique adventum ejus opperirentur, amisâ victoriæ spe,

quam sibi paulò antè falsò pollicebantur, ad deditionem omnes conversi sunt, victique sine praelio, victoris potestati se subdiderunt. Dederunt igitur obsides, & jurejurando fidem Regi velle servare promiserunt. Eadem, sed brevius, narrat vita Caroli M. apud Pithæum. Saxones autem congregati preparaverunt se ad bellum in campo Sinitfelt: sed cum audissent se ex duabus partibus esse circumdatos, timore pleni promiserunt se esse Christianos, & fideles Domno Regi.

4. FRANCORUM SIGNIS OBVIA SIGNA TULIT.] Antiquis Germanis nostris militaria signa fuisse in usu, testatur Tacit. de mor. Germ. c. 7. effigiesque, & signa quedam, detracta lucis, in praelium ferunt, & lib. 4. hist. de Civili Batavo & Germanis hiberna legionum Romanarum in Rheni ripa obsidentibus. Hinc veteranarum cohortium signa, inde depromptæ silvis lucisque ferarum imagines, ut cuique genti inire praelium mos est, mixta belli civilis externiq; facie obstupescerant obsessos. Quarumnam autem fuerint ferarum imagines, nec Tacitus, nec alius ququam declaravit. Omnis generis animalium fuisse, quemadmodum apud Romanos & Ægyptios, maxime credibile esse, ait Cluver. Germ. antiq. l. 1. c. 49. De Saxonum signis hæc scribit Widekindus Corbeiensis l. 1. Annal. Hic arripens signum, quod apud eos habebatur sacrum, Leonis atque Draconis, atque desuper Aquilæ volantis insinatum effigie. Francis vero tempore Pharamundi Regis usitatos tres bufones aureos in area nigra, seu nigros bufones in area aurea; à Meroveo ex objecto viso bufones versos in leones; à Clodoveo leones in lilia, quæ cum essent indefinita, Caroli VI. edicto tria retenta, asserit Theodorus Hoppingius Susatensis in suo de insignibus opere erudito.

5. SED VICTUS CESSIT. TITULO VICTORIA DONAT MOENIA.] Annal. Fuldens. Saxones in Sinitfelt congregati à Carolo subacti sunt, & tertius ex eis homo translatus. In Annal. incerti auctor. apud Pithæum eadem iisdem pænè verbis referuntur. Ab hac victoria oppidum **Wünneberg** in agro **Sentfeld** edito loco situm, nomen accepisse creditur, sicut **Wintfeld** id est, campus victoriæ, à clade Variana, Lipsius in notis

tis ad lib. 1. Annal. Taciti quod an. 1677. 16. Martii nocte concubiâ fortuito incendio conflagravit, unâ cum templo parochiali, id quod à fundamentis novum ædificavimus titulo S. Antonii de Padua dedicatum.

6. SI MARATHON.] Campi Marathonis, qui abest Athenis circiter millia passuum decem, ingenti Persarum clade nobilis, meminit Cornelius Nepos in Miltiade. Eundem magnarum & multarum virtutum testem nominat Pomponius Mela l. 2. vid. Herodotum l. 6. Pausaniam l. 1. Justinum l. 2. Agellium l. 7. c. 21.

7. PERSIS NOMEN FATALE PEREMPTIS.] Pugnâ Marathonica nihil nobilius, nulla enim unquam tam exigua manus tantas opes prostravit. Cornelius Nepos l. c. Ducenta enim millia Persæ eo prælio, sive naufragio amisere. Justin. l. 2. c. 9. Orosius. Ex Atheniensibus contra centum & nonaginta tantum milites desideratos refert Herodotus.

8. MILTIADÆ JACTAT CLARA TROPÆA DUCIS.] Miltiadi, qui Athenas totamque Græciam liberavit, talis honos tributus est in porticu, quæ Pacile vocatur, quum pugna depingeretur Marathonica; ut in decem Prætorum numero prima ejus imago poneretur, isque hortaretur milites, præliumque committeret. Cornelius Nepos l. c. Alterum Miltiadis præmium sunt tropæa ex hostium manubiis, quibus se à somno quotidie excitari jactabat Themistocles. Cicero 4. Tuscul. quæst. & Plutarchus. Porro de Græcorum tropæa fingendi consuetudine, tum aliunde, tum ex Plutarchi Pelopida, & Cornelii Nepotis Datame liquet, quorum antiquissima non è Saxis sed è vulgaribus linguis olim constitisse refert Diodorus Siculus, l. XIII. eo animo, ne inimicitarum monumenta essent diuturna. Quinam autem primi inter Romanos tropæa posuerint, tradit Florus lib. 3. cap. 2. Domitius, inquit, Ahenobarbus, & Fabius Maximus, ipsis quibus dimicaverant locis, saxæas erexere turres, & desuper exornata armis hostilibus tropæa fixere, cum hic mos inusitatus fuerit nostris. Nunquam enim populus Romanus hostibus domitis suam victoriam exprobravit. Quod sanè Germanicus Cæsar Germanis, Arminii militibus, in campo Idistaviso, prope Eisdorffium, haud procul Mindâ, inter Oldendorpium & pagum Stemmen/ si Cluverio credimus; si verò Lipsio, in notis ad Tacit. Annal. l. 2. n. 44. infra Bremam, mare versùs, ad pagum Begesack/ superatis haud observavit: ita enim hac de re scribit Tacit. lib. 2. Annal. Miles in loco prælii Tiberium Imperatorem salutavit struxitque aggerem, & in mûdum tropæorum arma, subscriptis victarum gentium nominibus, imposuit. Haud perinde Germanos vulnera, luctus, excidia, quàm ea species dolore & irâ adfecit. Chytraus in deliciis itinerum, tradit hæc tropæa stetisse erecta cis Visurgim in Comitatu Diepholtano,

prope stagnum Dumeram. Cæterum mos ille devictarum gentium titulos adsciscendi perantiquus est, & tum Reip. Romanæ tum consecutis Imperatorum temporibus passim usitatus; quantâ victorum gloriâ, tanto subactarum gentium dolore atque invidiâ. Id quod Tacitus l. 2. Annal. de Germania à Tiberio ad Visurgim victis, & Agathias de Francis superbos hujusmodi titulos indignè ferentibus memoriæ tradiderunt.

9. QUI PARCERE VICTIS MALUIT.] Sic Carolus tertio quoque Saxonum, quos in *Sintfeld* subegerat, ut supra meminimus, in alias oras traducto, reliquis supplicibus, more suo ignovit: *Praclaram victoriam ratus, in qua plus esset clementia, quàm crudelitas.* Cornelius Nepos in Timoleonte. *Non enim quicquam est, quod Imperatorem Rom. (qualis Carolus M. proximo seculo ineunte factus est) melius commendet gentibus, quàm clementia.* Volent. Gallican. in Avidio Cassio. Prohè etiam noverat *novum imperium inchoanti utilem esse clementia famam.* Tacit. hist. lib. 4. c. 63. & *si egregium est hostem dejicere, non minus esse laudabile infelicis seiro misereri.* Valerius Max. lib. v. Cæterum de Saxonibus utriusque Albis ripæ accolis in Galliam & Germaniam deportatis, supra diximus in monumenta Bocæ §. 7. Bonfinius etiam in remotiores provincias trajectos memorat, Decad. 1. lib. 9. *Non solum, inquit, è Saxonibus abducti obsides Principum filii, sed ut eorum vires honestius extenuarentur, multa quoque ex his in Daciam, Pannoniam, diversasque regiones deducta colonia, quarum adhuc innumera Sarmatiam, ulterioremque Daciam incolunt.* Secutus nimirum hæc in re Carolus exemplum veterum Romanorum: Tiberius namque ex his locis, ubi Drusus adversus Sicambros castellum Alifonem posuerat, *Sicambros traduxit in Galliam, atque in proximis Rheno agris collocavit.* Sueton. in Aug. cap. 23. Quantus autem eorum, quos in Gallias Tiberius trajecit, numerus fuerit, Eutropius, quem sequitur Lipsius lib. 1. de magnitudin. Rom. & Cluverius, memoriæ prodidit lib. 7. *Tiberius quadringenta millia captivorum ex Germania transtulit, & supra ripam Rheni in Gallia collocavit.* Eodem usus consilio Probus Imperator teste Vopisco, *accepit sedecim millia tyronum, (è Germanis nostris) quos omnes per diversas provincias sparsit, ita ut numeris vel limitaneis militibus, quinquagenos vel sexagenos intersereret, dicens: sentiendum esse, non videndum, cum auxiliariis barbaris Romanis jurentur.* De Vandalis & Burgundionibus à Probo devictis, & in Britanniam deportatis, Zosimus lib. 1. de Francis à propriis ex origine sedibus avulsis, *ut in desertis Gallie regionibus collocati, & pacem Rom. Imperii cultu jurentur, & arma delectu,* Panegyrici, Constantino Imp. & Maximiniano Aug. dicti, meminerunt. *Contra M. Antonius Imp. accepit in deditionem Marcomannos (Germaniæ populos) plurimis in Italiam traductis Jul. Capitolinus*
in vita M. Antonini Philosophi.

HERI-